

Provinciale Staten
van de Provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Datum: 18 juli 2018
Nummer: 18095
Onderwerp: zienswijze ontwerp-Omgevingsvisie Gaaf Gelderland
Behandeld door: B. Oosting en E. Bijleveld

Geachte Staten,

Met interesse hebben we kennisgenomen van de nieuwe ontwerp omgevingsvisie en van de voorgestelde aanpassingen in de omgevingsverordening. Het uitgangspunt 'een gezond, veilig, schoon en welvend Gelderland' spreekt ons aan. Wij herkennen de 7 thematische ambities als actuele en relevante opgaven waar de omgevingsvisie richting aan moet geven. Wij kunnen ons over het algemeen goed vinden in de genoemde onderwerpen en het in te zetten beleid in de ontwerp omgevingsvisie. Van belang is natuurlijk hoe een en ander concreet wordt ingevuld. Wij missen overigens wel een paar onderwerpen, die we onderstaand toelichten.

Per onderwerp volgt nu onze zienswijze, die wij mede namens Vereniging Natuurmonumenten indienen.

Energietransitie

N.a.v. paragraaf 1 Energietransitie

Wij kunnen ons voor een groot deel vinden in uw beleid. Wij missen echter de urgentie en tussendoelen.

De korte termijn doelstelling voor 2023 wordt niet aangegeven. De huidige opwek aan duurzame energie in Gelderland dient verdrievoudigd te worden van de huidige 5% naar 16% in 2023. Het zou goed zijn ook deze tussendoelstelling te vermelden in de omgevingsvisie.

Er wordt geen inzicht gegeven in de schaal en de impact van de ruimtelijke consequenties van de energietransitie. Van groot belang vinden wij een regiefunctie bij de provincie ten behoeve van het locatiebeleid en de ruimtelijke inpassing voor opwek met zon en wind. Gezien de hoge urgentie en grote opgave zal een aanzienlijk deel van de opwekking op (boven)regionale windparken plaats moeten hebben. Een regierol voor de provincie is dan onontbeerlijk.

De GNMF wil graag dat het ingezette beleid waarbij Vogelrichtlijngebieden worden ontzien van mogelijke windmolens wordt voortgezet. De kaart verkenninggebied voorwaarden windenergie roept echter vraagtekens op nu binnen de bruto begrenzing van Vogelrichtlijngebieden, zoals op de Veluwe, op diverse locaties (zgn. geëxclaveerde locaties) toch een arcering is aangegeven. We verzoeken u

daarom, om ter bestendiging van het beleid, op de kaart voorwaarden windenergie de bruto begrenzing (buitenbegrenzing) van Vogelrichtlijngebieden te hanteren om daarmee aan te geven welke gebieden worden ontzien. Dit ook ter voorkoming van onnodige discussies.

In relatie tot bovengenoemde regierol verzoeken wij u op te nemen dat bij ontwikkeling van zonne-energie en windmolenparken een verwijderingsbijdrage wordt gestort. De energieparken zullen veelal van tijdelijke aard zijn omdat de techniek voortschrijdt. Met een verwijderingsbijdrage wordt geregeld dat de installaties worden opgeruimd na de overeengekomen termijn. We vinden het daarbij tevens van belang dat er op wordt toegezien dat er t.b.v. van windmolenparken en zonne-energievelden geen bestemmingsplanwijziging ten gunste van een bedrijventerrein o.i.d. mag worden doorgevoerd. Dit ter voorkoming dat na beëindiging van bepaalde activiteiten men geconfronteerd wordt met ongewenste ontwikkelingen in het buitengebied. Met andere woorden omgevingsvergunningen of bestemmingsplannen zullen hierover helder moeten zijn en geen ongewenste ontwikkelingen mogen toelaten. We stellen voor om dit als in acht te nemen randvoorwaarde in de Omgevingsverordening op te nemen.

In deze paragraaf wordt ook de inzet van mestvergisters genoemd. Wij zijn van mening dat mestvergisting niet per definitie duurzaam is en bijdraagt aan een duurzame, circulaire landbouw. Wij vragen u te borgen dat mestvergisting niet leidt tot het instandhouden of creëren van mesttransporten over grote afstanden en/of van een overschot aan nutriënten.

Klimaatadaptatie

N.a.v. paragraaf 2 Klimaatadaptatie

Wij vragen meer actie voor het tegengaan van verdroging. Verdroging is een toenemend probleem, en heeft behalve voor de waterbenutting ook gevolgen voor biodiversiteit en leefbaarheid. Maatregelen zijn bijvoorbeeld het stimuleren van gebruik van oppervlaktewater i.p.v. grondwater bij industriële processen. Van belang is dat de voorraden schoon grondwater duurzaam worden beheerd. Onttrekkingen dienen dan ook beperkt te worden tot het noodzakelijke. In dat opzicht zijn wij van mening dat t.a.v. het voornemen om diep grondwater mogelijk in te zetten t.b.v. de drinkwatervoorziening in tijden van nood, en om voor het overige meer drinkwater te gaan winnen uit Gelders grondwater (groeiende vraag) er eerst gekeken moet worden naar de mogelijkheden en het stimuleren van drinkwaterbesparing, vergroting van het gebruik van oppervlaktewater, en mogelijk opvang van regenwater in bijvoorbeeld spaarbekkens t.b.v. drogere perioden (landbouw). Overeenkomstige opmerkingen hebben wij al meegegeven in onze reactie op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau t.b.v. de aanvullende strategische voorraden grondwater (ASV).

Wij vragen ook aandacht voor de opgave om CO2 vast te leggen. Een provinciale stimuleringsregeling voor de aanleg van extra bos kan daarbij helpen. Zie ook verder.

Landbouw

N.a.v. Paragraaf 4 biodiversiteit, werken met natuur

We vinden de aandacht voor natuurinclusieve landbouw zeer positief. Als toevoeging willen we in dit kader de volgende suggesties inbrengen:

- Het opnemen van het ontwikkelen en experimenteren met living labs of vergelijkbare samenwerkingsverbanden die op innovatie en toepassing zijn gericht.
- De intensiteit van het landbouwkundig gebruik afstemmen op kringlopen van mineralen, waterkwaliteit en waterkwantiteit die niet belastend zijn voor het milieu en landschap. Dat kan door:
  1. Grondgebondenheid op basis van het bindend advies van de commissie grondgebondenheid.

2. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen rond natuurgebieden (Groene Ontwikkelingszone) en in kwetsbare landschappen (Nationale Landschappen) terugdringen. Juist die gebieden lenen zich uitstekend voor de ontwikkeling tot natuur- en landschapsinclusieve landbouw.
  3. Experimenten met natte landbouw zoals paludicultuur ruimhartig ondersteunen.
  4. Geen vergunningen voor stikstofuitstoot uitgeven indien niet met 100% zekerheid is vastgesteld dat deze ruimte er volgens de metingen is (niet alleen handelen naar de 'berekeningen').
  5. Toezien dat gemeentelijke omgevingsvergunningen de beoogde ontwikkelingen het landschap versterken en niet schaden. Verdere industrialisatie door megastallen van met name de kwetsbare Nationale Landschappen moet worden voorkomen.
- Het zou goed zijn als de provincie extra aandacht besteedt aan het behoud en de bescherming van landschapselementen en boeren stimuleert en faciliteert om dat te doen.
  - Een provinciale regierol voor de omvang van de veehouderij in relatie tot circulaire economie, klimaatopgave, biodiversiteit en milieu. Volgens de Raad voor de Leefomgeving is 25% verkleining van de veestapel nodig.
  - Wij vragen u beleid te formuleren om te voorkomen dat opnieuw problemen ontstaan met vrijkomende agrarische bebouwing.

Recreatie

n.a.v. Paragraaf 4 biodiversiteit, werken met natuur

Met betrekking tot verstoring van de natuur en van de aanwezige kernkwaliteiten in natuurgebieden en nationale landschappen verzoeken wij u in de Omgevingsvisie aandacht te besteden aan de volgende onderdelen:

1. Het zoneren van lawaairecreatie en zo nodig verplaatsen, uitplaatsen of concentreren van betreffende terreinen op de minst gevoelige locaties.
2. Het zoneren van vliegen (heli's, luchtballonnen, paramotoren, drones) bij/boven natuurgebieden en stiltegebieden in afstanden van opstijgen en landen t.o.v. deze gebieden en het instellen van minimale vlieghoogtes en no fly zones.

Herstel biodiversiteit

N.a.v. Paragraaf 4 biodiversiteit, werken met natuur

Zeer positief zijn we over het feit dat natuurinclusief ondernemen een uitgangspunt wordt in Gelderland. Dat kan een belangrijke bijdrage leveren aan behoud en herstel van de biodiversiteit. Wij stellen voor om het volgende in de omgevingsvisie op te nemen ter versterking van het biodiversiteitsbeleid:

1. De ambitiedoelstelling van 75% biodiversiteitsherstel voor 2030 te verhogen naar 100%. Met name door in te zetten op een snelle transitie naar natuurinclusieve landbouw en forse aanpak van verdroging.
2. Een provinciale subsidie voor tijdelijk bos op landbouwgrond, om de afname van bosareaal te stoppen.
3. Extra inzet op het herstel van akker- en weidevogels. Onder meer door de ondersteuning van initiatieven voor plas-dras situaties en het herstel van akkerranden en houtwallen.
4. Voor natuur in de stad een budget reserveren t.b.v. voor educatie en communicatie.
5. Om in de Omgevingsvisie de connectie met het Ambitiedocument Natuur en de Agenda Landschap explicieter op te nemen.
6. Om expliciet het verbeteren van verbindingen tussen natuurgebieden en het opheffen van barrières op te nemen, ook provincie- en landsgrensoverschrijdend.
7. Aandacht te besteden aan de zogeheten witte gebieden en zorgen voor behoud en herstel van basiskwaliteiten.

Bereikbaarheid

N.a.v. paragraaf 5 bereikbaarheid

Wij vragen u om met ambitie in te zetten op beleid om het autogebruik te ontmoedigen. De groei van de automobiliteit moet terug om natuur-, klimaat- en energiedoelen te kunnen halen. Wij vragen u om grote terughoudendheid in het realiseren van meer asfalt. Waar mogelijk vragen wij ook inzet voor het afwaarderen/saneren van wegen in het buitengebied.

Landschap

Het onderwerp landschap missen wij. Dit ondanks het feit dat we onlangs met een aantal partijen gezamenlijk de Agenda Landschap vorm hebben gegeven. Behoud, beheer en ontwikkeling van het landschap heeft een onlosmakelijke relatie met natuur en biodiversiteit, leefbaarheid en gezondheid. Wij verzoeken u een paragraaf aan dit belangrijke onderwerp te besteden, waarbij aandacht wordt gegeven aan de nationale landschappen, de waardevolle open gebieden, de stiltegebieden en ook de zogeheten witte gebieden. De grondslag voor het provinciaal beleid is te vinden in de Agenda Landschap en nu bestaand beleid.

Groene vrijwilligers en mensen dichterbij de natuur brengen

In het ambitiesdocument Natuur gaat u specifiek in op het belang mensen dichterbij de natuur te brengen en de rol van educatie en het werk van groene vrijwilligers daarbij (ambitie 1). Wij vragen u om in de Omgevingsvisie ook een directe verbinding te leggen met deze ambitie en op de wijze waarop het werk van groene vrijwilligers gaat worden ondersteund. Zij spelen een belangrijke rol in de uitvoering van provinciaal natuur en landschapsbeleid daar waar het gaat om educatie en voorlichting en het opzetten en uitvoeren van concrete projecten voor landschap, natuur en groen. Daarnaast spelen dezelfde of andere vrijwilligers ook een belangrijke rol als het gaat om milieu- en energievraagstukken. Dat zien we eveneens graag benoemd in de Omgevingsvisie in relatie tot de wijze hoe de provincie dit vrijwilligerswerk gaat ondersteunen.

Handhaving en toezicht

Wij missen een paragraaf handhaving en toezicht. Ten behoeve van een veilig en gezond milieu en een goede leefomgeving is meer en betere handhaving nodig. Daarbij gaat het om handhaving van milieuwetten, groene wetten en van het eigen omgevingsbeleid. We vinden het van belang dat de provincie waakt over haar eigen omgevingsbeleid voor zowel kwaliteit als kwantiteit van natuur en landschap. Uitbreiding van de handhavingcapaciteit is nodig alsmede een betere waardering voor de handhaving uitgevoerd door particulieren. Speciale aandacht vragen onder meer de afvaldumpingen in natuurgebieden.

Duurzaam ruimtegebruik

De GNMF vindt het in het kader van duurzaam ruimtegebruik bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen van belang dat blijvend toepassing wordt gegeven aan de landelijke ladder duurzame verstedelijking en de provinciale ladder duurzaam ruimtegebruik. We vragen u dan ook deze ladders, overeenkomstig het bestaande omgevingsbeleid, ook in de nieuwe omgevingsvisie te verankeren als ruimtelijk toetsingskader.

Luchtvaart

We missen in de ontwerpomgevingsvisie het onderdeel luchtvaart. Zowel met betrekking tot de kleinere luchtvaart in de provincie als grote luchtvaart (Lelystad o.a.). Door u is eerder geconstateerd dat de intensivering van het luchtruimgebruik vanwege de nadelige gevolgen expliciete aandacht vraagt in de Omgevingsvisie. En dat dit om een integrale benadering vraagt van ruimtelijke ordening waarbij, naast grond, (infra)netwerken en de ondergrond, het luchtruim als 4e dimensie wordt betrokken. We ondersteunen het belang van een dergelijke benadering en vragen u om deze op te nemen in de Omgevingsvisie. Het moge duidelijk zijn dat de GNMF voorstander is van schone vervoervormen en van het voorkomen van de nadelige invloeden van de luchtvaart vanuit de luchtzijdige kant op het leefmilieu, zowel voor mens als dier, in Gelderland

Wij hopen dat onze inbreng zal bijdragen aan een goed en duurzaam omgevingsbeleid. Wij wensen u veel succes met de verdere totstandkoming van de Omgevingsvisie.

Met vriendelijke groet, mede namens Vereniging Natuurmonumenten,

Petra Souwerbren,
Directeur Gelderse Natuur en Milieufederatie

